

**CERKVENI
SPOMENIKI
V PREKMURJI
- BOGOJINA
STR. 3**

**PORABSKE
PESMI
V SUBOTICI
STR. 5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 20. oktobra 2005 ☀ Leto XV, št. 29, cena: 50 Ft

Budimpešta: 15. obletnica ustanovitve Slovenskega društva

PROGRAM, RAZPET OD KULTURNEGA PRAZNIKA DO BOŽIČNEGA KONCERTA

Koliko Slovencev živi v Budimpešti, tega natančno ne bomo vedeli nikoli, in nemara tudi pomembno ni. Uradno naj bi jih bilo 360, neuradno dvakrat toliko, in nekaj manj kot polovica se jih udeležuje prireditev, ki jih organizira Slovensko društvo, je na slovesnosti v hotelu Erzsébet – Elizabeta povedala predsednica Irena Pavlič. S sveto mašo, ki jo je v cerkvi na Trgu Szervita daroval prekmurski župnik Lojze Kozar, se je jubilejna in zelo dobro obiskana prireditev začela, v hotelu Elizabeta pa končala. Pri maši je svete pesmi pel Mešani pevski zbor Avgust Pavel z Gornjega Senika, v hotelu pa je s pevskim in glasbenim nastopom sodeloval moški zbor Maj iz Kranja, ki ga vodi Janez Čadež. Nekaj pesmi so zapeli gornjeseniški pevke in pevci, tudi tokrat pod vodstvom Marije Trifus. Slovesnosti se je udeležil tudi Marko Pogačnik s slovenskega veleposlaništva, in seveda predsednika Državne slovenske samouprave Martin Ropoš in Zveze Slovencev Jože Hirnök.

Slovensko društvo v Budimpešti so ustanovili 20. oktobra 1990, ko so se pogovarjali o delegatih, ki se bodo udeležili ustanovnega zbora Zveze Slovencev, ki je bil 27. oktobra na Gornjem Seniku. Za predsednika so izbrali Ferija Kranjca, sekretarka pa je postala Irena Pavlič. Začetki so bili skromni tudi zaradi pomanjkanja denarja. Z leti je bilo več izkušenj

Predsednik DSS Martin Ropoš čestita predsednici društva Ireni Pavlič

Del občinstva na 15. obletnici

in denarja ter s tem bogatejši program, ki se začne s slovesnostjo v počastitev slovenskega

kulturnega praznika in sklene z božičnim koncertom. Prve stike s Slovenijo je društvo na-

vezalo leta 1993, in sicer je tedaj prvič gostovala gledališka skupina iz Povirja. Potlej so imeli v gosteh številne skupine in posamezne umetnike, tako pevske zборе iz Divače, Mislinje, Murske Sobote, Kranja in še nekaterih krajev; v prostorih Državne slovenske samouprave, ki so tudi njihovi, so imeli likovne razstave iz Murske Sobote, v gosteh so imeli gledališkega igralca Evgena Cara, ki je navdušil s svojo, v prekmurščini napisano monodramo Poredušov Janoš. Letno pripravijo 4 do 5 večjih prireditev, enkrat se napotijo na romanje v Slovenijo, že leta 1992 so začeli z organiziranjem tečajev

za učenje slovenskega jezika. V petnajstih letih se je zvrstilo mnogo več dogodkov, kot sem jih tukaj zapisal. Zato je želja predsednice Irene Pavlič, da bi delali poslej enako uspešno kot doslej, pri čemer poudarja, da dobi društvo ustrezno pomoč iz Slovenije in tudi iz Porabja. Predsednica se zaveda »tradicionalnega« in bolečega dejstva: slovenskih prireditev na Madžarskem se udeležuje predvsem starejša in srednja generacija, medtem ko vidimo mladih obiskovalcev zelo malo. Tako je na srečanjih Porabskih Slovencev (letos v Monoštru), podobno je bilo na nedavnem 2. Narodnostnem dnevu v Sombotelu in zdaj v Budimpešti. To je resen, nemara mnogo bolj pereč problem, kot se zavedamo ali smo ga pripravljene priznati. »Nemara pa se bodo mladi čez čas začeli spraševati o svojih koreninah,« pravi župnik Lojze Kozar. Zanimivo je razmišljanje Janeza Čadeža, zborovodje moškega pevskega zbora Maj iz Kranja, ki na vprašanje, kaj gorenjskim pevcem pomeni nastop v Budimpešti, odgovarja: »Če bi naš zbor pel vsem Slovincem v Sloveniji, bi rekli, pač eden pevskega zbora med številnimi, v dvomilijonskem mestu pa pojemo Slovincem in njihovim prijateljem – in vsi nas zavzeto poslušajo, vsrkavajo naše pesmi. To je nekaj čudovitega, enkratnega.«

Ernest Ružič

Lendava: pogovor o gospodarskem sodelovanju ob meji

EVROPSKA UNIJA PRIDE NA DOM

Gospodarska zbornica Zalske županije je v sodelovanju s Pomursko gospodarsko zbornico pripravila v Lendavi pogovor o čezmejnem sodelovanju malih in srednjih podjetij. Pogovor je potekal pod naslovom Evropska uni-ja pride na dom.

Čeprav udeležba z obeh strani meje ni bila ravno številna, je bilo slišati več zanimivih razprav s skupno točko, kako vzpodbuditi razvoj malih in srednjih podjetij, in kaj storiti, da bi bilo čimveč regionalnega, čezmejnega povezovanja in sodelovanja. Rečeno je bilo, da bi kazalo ustanoviti dvostranski poslovni svet, ki bi usklajeval in vzpodbujal sodelovanje, in nameniti večjo pozornost obmejnemu regionalnemu svetu, ustanovljenemu leta 1994.

Gábor Géryni z Ministrstva za gospodarstvo in promet je prepričan, da je Madžarska zanimiva za tuje naložbe tudi zato, ker doseže cena dela zgolj eno petino povprečja v Evropski uniji. Na Madžarskem je bilo še do nedavna okoli 870 tisoč malih podjetij in podjetnikov, vendar je aktivnih le blizu 400 tisoč, kar niti ni malo, kajti v Avstriji, s približno enakim

številom prebivalcev, naj bi jih bilo 235 tisoč. Za ta podjetja je osnovni problem v pomanjkanju denarja. Zato pa je relativno dovolj kapitala v različnih skladih Evropske unije, le poiskati ga je potrebno.

Kot je poudaril predstavnik ministrstva za gospodarstvo, sodi obmejno sodelovanje med prednostne razvojne naloge na Madžarskem. Zato so tudi ustanovili investicijski sklad Corvinus, ki je v pomoč pri premagovanju začetnih finančnih zadreg za vse dejavnosti, razen pri izdelovanju orožja, mamil ali pri prometu z »belim blagom«. Iz sklada je mogoče dobiti največ 50 milijonov forintov ali do 49 odstotkov vrednosti podjetij. Sklad je doslej sodeloval v več državah, še najmanj v Sloveniji in največ v Romuniji oziroma Transilvaniji. Slovenija je premalo prisotna verjetno tudi zato, ker zainteresirani niso seznanjeni z možnostmi, ki jih ponuja sklad.

V Lendavi je bilo tudi rečeno, da ima Madžarska izdelan program strokovne in finančne pomoči Madžarom v sosednjih državah in v takoimenovanem Karpat-skem bazenu. Največ sodelo-

vanja je doslej bilo z Zvezo Madžarov v Romuniji, interesi za naložbe so tudi v Moldaviji in Ukrajini. Sklad je, denimo, sodeloval pri razvoju kmečkega turizma v Zakarpatju.

Zagotovo ne bi bilo narobe, če bi se na tem področju bolje organizirali v Sloveniji in nudili pomoč zamejstvu, konkretno Porabju. Lepa priložnost se ponuja zdaj, ko je v Monoštru velika, doslej največja naložba v turizmu. Ravno turizmu bi kazalo v čezmejnem sodelovanju nameniti več pozornosti. Seveda so mišljena gospodarsko upravičena vlaganja, tako v konkretnem primeru kot pri novih projektih, zlasti v monoštrskem industrijskem parku. Na tem področju se Slovenija doslej ni izkazala, čeprav je težko verjeti, da prav nobeno razvojno področje v Porabju ni zanimivo za naložbe iz Slovenije. Premalo je iz leta v leto ugotavljati, koliko je različnih možnosti za sodelovanje, vendar (še) niso izkoriščene. Posvetovanje je res potekalo pod naslovom Evropska uni-ja pride na dom, toda tudi zato, da nekdo pride na dom, moramo nekaj storiti.

eR

ZASEDAL JE KURATORIJ JAVNEGA SKLADA

Na začetku oktobra je zasedal kuratorij Javnega sklada za narodne in etnične manjšine, ki je na več področjih odločal o podporah. Slovenske prijave so se nanašale na založniško in gledališko dejavnost. Pri založniški dejavnosti je Zveza Slovencev na Madžarskem vložila dve prijavi. Za tiskanje letopisa z naslovom Slovenski koledar je dobila 500 tisoč forintov,

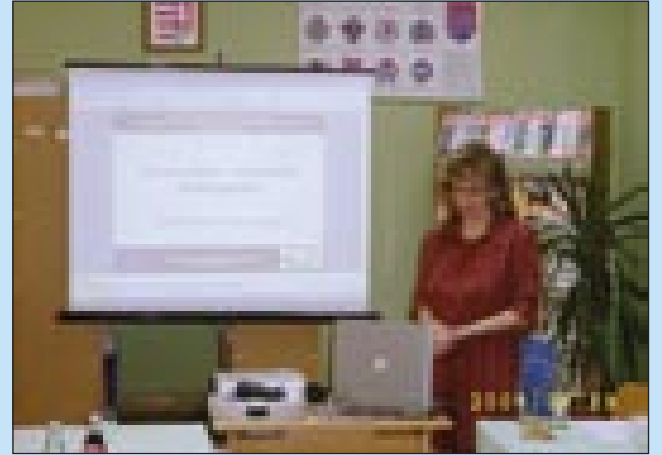
za izdajo romana Franceka Mukiča z naslovom Črnšolec, ki bo izšel v seriji Književnost med Muro in Rabo v sodelovanju z založbo Franc Franc, 400 tisoč forintov. Obe izdaji bosta del božičnega knjižnega daru.

Pri gledališki in lutkovni dejavnosti je dve prijavi vložila Zveza Slovencev na Madžarskem. Gledališka družina Nindrik-indrik je za pred-

stavo „Male bojne“, prejela 400 tisoč forintov. Lutkovna skupina OŠ Gornji Senik je za lutkovno predstavo Princeza Garandesa dobila 250 tisoč forintov. Svojo vlogo je vložilo tudi društvo „Za lepšo ves“ v Števanovcih, in sicer za delovanje gledališke družine Veseli pajdaši, ki je letos postavila na oder veseloigro z naslovom Šola nekoč in danes.

S pomočjo Phare projekta ponovno do službe

Srednja strokovna šola Bela III. že več let uspešno konkurira na razpisih Phare CBC programa. Doslej so izvedli tri t. i. male projekte na področju računalniškega usposabljanja (mednarodno računalniško tekmovanje, usposabljanje romskih mentorjev

Vodja projekta prof. Emese Nagy Tóth

itd.). Letos so dobili za svoj projekt od sklada za razvijanje človeških virov kakih 70 milijonov forintov. Njihov projekt je namenjen osebam, ki nimajo zaposlitve, so trajno presežni delavci. Projekt ima dva pomembna elementa, prvič, izobraževalni program NC-CNC za kovinsko industrijo, v okviru katerega izobražujejo 24 brezposelnih oseb. Izobraževanje traja 14 mesecev (240 ur splošnega izobraževanja in 660 ur treninga v podjetjih). Drugič, v okviru projekta bodo zgradili Center za izobraževanje odraslih za pridobivanje poklicnih kompetenc na različnih strokovnih področjih.

Profesorji, ki sodelujejo pri projektu, in del udeležencev izobraževanja

Kuratorij je razpravljal tudi o mladinskih manjšinskih nagradah. Pooblastil je tričlansko komisijo, da pregleda in oceni vloge za nagrade. Veljavne vloge bo kuratorij poslal državnim samoupravam, ki bodo postavile vrstni red, seveda vsaka za svojo manjšino. Državne samouprave mo-

rajo seznam, sestavljen po prioritetnem vrstnem redu, vrniti na sklad do 4. novembra. Odločitev o manjšinskih mladinskih nagradah bo 24. novembra, nagrade bodo podelili na Državnem srečanju manjšinskih gledališč.

Ferenc Kranjec
član kuratorija

Cerkveni spomeniki v Prekmurji - Bogojina

ŽUPNIJSKA CERKEV GOSPODOVEGA VNEBOVHODA

Tam vrkar nad šorško prekmursko ravnico se zdiga bogojanski brejg *Vršič*, šteroga diko daleč po svejti nosi edna najlepšij cerkvi sploj - Plečnikova bogojanska »bela golobica«, kak joj v slavo popejvlejo domači lidge. Čiglij je tou, ka joj gnes davle velavo Pleč-

ri) nastala okoli 1370 nova, po gotskomi mujštri napravljena cerkev, lejko razmimo podatek iz 1371, šteri pravi, ka je bila v čest *Svete Trojice v Bogojini zazidana cerkev* (*»possessio-nem Baganya vocatum, in qua ecclesia in honorem S. Trinitas essest constructa«*).

Pogled na bogojansko cerkev, delo arhitekta Jožeta Plečnika (foto: Bine Kovačič)

nikov hram, šteroga so gor zazidali po meštrovom tretjom plani med letami 1924 in 1930, pa je na tom mesti stala vnogo starejša sakralna stavba. Po tom, ka gnes vejmo, je tū že od inda stau krščanski hram. Rejsan je, ka se že rano, leta 1208, ves »*ad villam Bogma*« imenüvle, pa bi zatok leko s pravon pomislili, ka je te že stala krščanska cerkev. Pred lejtji je vëlki bogojanski rojak dr. Jožef Smej, ovak mariborski pūšpek, šteri je trno dosta čednoga napiso o prekmurskoj zgodovini in slovstvi, pomislo, ka je v indašnjom toponimi *Bogma* (po Bezlajovom se leko razmej tūj kak *Bogina*) tū ešče pred prvo krščansko cerkvijo stau nekšefelega poganski templum. Ta miseu se nam vidi jako mična; znabiti, ka de se gda svejta s kakšno pravo škerjo, štera nede zbantüvala cerkve, to tūj dokazalo. Ka je iz romanske (románko-

Po misli velkoga, žau ravno v tej dnevaj preminouloga umetnostnoga zgodovinara Marijana Zadnikara vejmo, ka je ešče od romanike, znabiti pred letom 1200, ostala jako lepa, tak v polkrogi zazidana oltarna apsida. Te gda je Plečnik delo plane za novo cerkev, je bole kak što koli drugi tau vido, pa tūdi tau, ka je v celosti pūsto gotske ostaline, kak so zahodni portal, opornik, pa skoro vse, ka je bilo po baročnoj modi v notrini cerkve prezidano. Kak fejst je poštüvo staro cerkveno zidanje, leko razmimo po njegvi legendarni misli, ka »tau, ka so stari dobro zazidali, nej trbej podirati!« Jožef Plečnik (1872-1957), vëlki slovenski in evropski arhitekt, šteri je meu dobro šolanje pri Ottoni Wagneri v Beči, je tam pred bogojansko cerkvijo že puno napravo, poleg drugoga Zacherlovo palačo, pa cerkev Svetoga Düha. Tam od začetka 20. let pa je že

delo na Hradčanih v Pragi za češkoga republikanskega prezidenta Tomáša Masaryka. No, s takšoga svetovlanskoga okoliša je té l. 1924 oprvin prišo v Bogojino. Do toga pa prišlo tak, ka je vëlki prekmurski domoljub, bogojanski plebanoš Jožef Baša (1875-1930), sto že dugo vküper s svojimi faranami gor postaviti novi tempel. Jeseni l. 1923 je v Ljubljani pri Plečniku začno študerati Bašov mladi faran Ferko Bajlec (1902-1991; kasnej je doktoreral iz jusa) in on je biu tisti, šteri je profesora nagučo, ka naj pride v Bogojino. O tom, kak je prvokrat prišo v Prekmurje in kak je začno z delom, pa ga po najbougšij močaj skončo, je jako puno napisanoga (dragomi bralci *Porabja* zatok priporočam knigo Petra Krečiča: *Bogojina. Plečnikova cerkev*

ternac, čelo nove cerkve pa visiko trikotno zaključo, pred okroglo okno pa na steber postavio iz ilovice napravlenoga *Kristuša v drži orante*. K levomi deli pročelja je postavio okrogeo cerkveni tōren (stolp) z dvanajstimi stebrami (apostoli) in z tempietom v vrhi (Kristuš). Leko pravimo, ka je tau genialna rešitev, štera po formi in simbolni moči nindri nema para. Pravli smo, ka je staro cerkev Plečnik ohrano in jo ponüco kak nekše fele vhodni predprostor (*narteks*), skoz šteroga se pride v novo, jako pregledno, z belino in svetlobo prežarjeno bogojansko novo cerkev. Kakša mojstrovina je tau! Na sredini stoji močen, iz podpeškoga temnosivoga, skoro čarnoga marmora sklesani steber (leko ga simbolno razmimo

ščansko simboliko poslikani eksemplari lončevine.

Ladijski prostor zaznamüvle nekše fele dvoladijska, v proporcij jako preišljena razčlenitev v štiri centralne prostorske ednote. Nad staro cerkvijo je vëlki prostor za pevski in orgelski kor; da si tam gor dobiš občüjtek, kak da bi stau v indašnjoj antični avli. Levo in desno stran ladijskoga prostora krasita vrsti marmornih stebrov. Iz istoga podpeškoga kamna je vō napravleni prekrasen *Jožefov* oltar, predganca in krstilnik.

Oltar pa je povejst za sebe. Je kak kaši antični tempel, samo ka iz hrastovine, njegov kinč pa so amfore, štere se mešajo samo z ednin ročajom napravlenim prekmurskim dugim luncom. Plečnika je jako zanimalo, kak se je skoz tisoče let, povejmo od prazgodovine v antiko, pa vse v 20. stoletje, ravno tū tak dügo ohranila takša tradicija.

In zatok je mogoče razmiti njegovo stvaritev kak vëlki umetniški poklon ljudskomi prekmurskomi stavbarstvu (népi építészet) in umetnoj obrti. Plečnik je znau združiti visiki lastni, skoro klasični arhitekturni mujšter z izkušnjo prekmurskoga izročila in tak priti do toga, ka mi gnes den tak fejst občüdujemo. Njegvo delo je nepreseženo najprle zato, ka premore dosta genialnih arhitekturnih in oblikovnih rešitev. Vedeti pa moremo, ka v časi, v šterom je delo, je to sploj pomenilo prvo delo slavskoga arhitekta svetske slave po več kak gezero letih pripadnosti te zemle Vogrskoj. Vnogo simbolike zato ma napis nad tabernaklom: MOJ-MIR. Bogojanska cerkev je spomenik vëlke misli: na veke de nosila Plečnikovo hvalo kakšo moč duha ma ta dobra arhitektura, štera slavi prekmurskoga človeka od vekov na veke.

Janez Balažič

Notranjščina bogojanske župne cerkve Gospodovega vnebovhoda (foto: Bine Kovačič)

Gospodovega vnebovhoda, Murska Sobota 1997). Plečnik je za Bogojino napravo tri plane in po zadnjom so te tam do 1930. leta zidari sobočkoga meštra Mesariča, z velkov pomočjov samij Bogojančarov pa drugij Bašovih faranov gor postavili cerkev. Plečnik je novo cerkev tak napravo, ka je k južnoj steni stare cerkve prislono šorški

kak steber cerkve-Kristuša), iz šteroga na štiri strani (tūdi tū je štiri vnogopomensko, ka prikrito kaže štiri strani sveta, na štiri evangeliste, na štiri kardinalne kreposti, itn.) dvigavlejo loki (ivek), šteri nosijo prelepi leseni okinčani strop, šteroga posebno diko predstavljajo z rokami domačih lončarov preneteni, z arhetipsko kr-

OD SLOVENIJE...

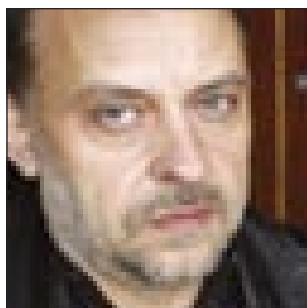
Slovenijo obiskala finska predsednica

Na dvodnevem uradnem obisku v Sloveniji je bila finska predsednica Tarja Halonen. V Ljubljani se je sestala z gostiteljem, predsednikom države Janezom Drnovškom, ter s predsednikoma vlade in parlamenta Janezom Janšo in Francetom Cukjatičem. Poleg krepitve dvostranskih odnosov so bila osrednja tema slovensko-finskih pogovorov evropska vprašanja, zlasti pogajanja o novi finančni perspektivi Evropske unije za obdobje 2007-2013. Tako Slovenija kot Finska se zavzemata za čimprejšnji sklep pogajanj, še zlasti pa je to pomembno za Slovenijo, saj ji grozi, da bo, če pogajanja ne bodo sklenjena do konca leta, izpadla iz kroga upravičenk za sredstva, ki jih Unija namenja manj razvitim regijam.

Pogodbe slovenskih evrokovancev

Finančni minister Andrej Bajuk in guverner Banke Slovenije Mitja Gaspari sta predstavila podobe novih slovenskih evrokovancev. Njihova posebnost bo, da bodo imeli ob zunanem robu izpisan napis „Slovenija“, s čimer naj bi dosegli prepoznavnost ne le v domačem okolju temveč tudi drugod po Evropi.

V EU so v obtoku kovanci v osmih različnih vrednostih - od enega centa do dveh evrov. Vsaka država članica ima pravico, da sama določi eno stran kovancev, tako imenovano nacionalno stran kovancev. Slovenija bo evrokovance začela uporabljati s 1. januarjem 2007. Na slovenskem kovancu za dva evra bo podoba Franceta Prešerna in dela njegovega rokopisa Zdravljice, na kovancu za en evro pa Primož Trubar ter stavek „Stati inu obstati“. Na kovancu za 50 centov bo upodobljen Triglav, nad njim pa ozvezdje Raka, zodiakalnega znamenja, v katerem je Slovenija postala samostojna. Na kovancu za 20 centov bosta upodobljena lipicanca med igro, za 10 centov Plečnikova zamisel slovenskega parlamenta, za pet centov pa Groharjev Sejalec. Na kovancu za dva centa bo podoba knežjega kamna in na najmanjšem kovancu, v vrednosti enega centa, štorklja.

Feri Lainšček

TAKSIST

»Pod zvezde!« je pravo mladi moški taksisti, te gda sta se z mladov ženskov spravila v avto. »Pelaj najiva nekam ta, gde je nebou nisiko pa globoko,« ma je tumačo. »Pa ka ne pozabim,« se je te šče spoumno. »Telefoneraj nekam, gde leko tanapravijo, ka nede oblačno.«

»Razmejm,« je skumo taksist. »Te pa idemo na Rimsko cesto,« je obrno volan. »Samo za tam, znate, se mora naprej plačati.«

»Dobro, dobro,« je mladi moški vöpotegno pejneze. »Keuko tou pride?« je pogledno taksista, šteri je vövido ovak, kak je mislo. Njegvi obraz je bijo šče skuron mlešeči, meo je duge kodraste lasé pa plave oči, tak ka je vövido kak kakši angel. »Pa ka ste vi sploy taksist?« je začüdeni pito.

»Včasik sam,« je šofer pritisno na gas.

»Ka pa ovak?« ga je gratalo malo straj.

»Ovak sam pa na dvouje,« je zašugtivo. »Ali pa tüdik na troje,« se je nasmejo. »Gda sam v formi, te sam obiskovalec diskojov. Gda sam v krizi, te sam pesmar. Poulek toga sam pa tüdik študent.«

»Študent?« se je čüdivo.

»Razmejm vas, ka mi ne vördjete,« je skumo šofer. »Tou je navsezadnje tüdik moj problem,« se je obrno nazaj. »Ka bi si dopovedo, ka je nej nika lagvoga, če malo voziš po varaši,« ma je pojasno. »Samo, od začetka je nej bilou tak. Sprva sam znau samo, ka neščem biti taksist. Prav obračalo se mi je, če sam si zmislo, ka bom gda delo po naročili. Strašno mi je bilou že samo, če sam si zmislo, ka de mi štoj zapovedavo, kama naj pelam. Te pa, gda sam nej napravo šoule, te sam se pa s tejm kaštigo. No, probo sam se kaštigati, samo ka ne vejm, če je tak vöspadnilo. Strašno rad vozim, prav vleče me za volan. Gda sam za volanom, na ulici, na cesti, te ma moj žitek pa smiseu. Točno čütim, kak funkcionejram pa mi je lepou. Zatou pa vaji tüdik gnes pelam,« se je obrno nazaj pa je skumo.

»Ka pa študejrate?« ga je te pitala mlada ženska, štera je cejli čas tiu bila.

»Psihologijo,« je na tiuma pravo taksist. »Tou skouz prav pride. Tou je za mené rejsan prava kombinacija.«

»Kombinacija?« je mladi moški obrno oči. »Kakša kombinacija pa naj bi tou bila?«

»S taksejranjom, gospoud,« je se zasmejo šofer. »Kak pa naj bi navađen taksist znau, ka tou pomejni, če si stranka želej med zvezde?« Pa kak bi joj sploy leko šou na roko, če nej bi meu toga znanja?«

»Aja?« je skumo mladi moški, pa je pogledno skouzi glažojno. Nebo je bilou brez oblaka, bilou je plavo kak len, vse kouli pa so sijale zvezde.

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 Mhz

Od pondejlka do sobote

od 16. do 17. vöre,

v nedelo

od 12. do 14. vöre.

Pismo iz Sobote

LENDAVA: SLAVISTIČNE NAGRADe

Na nedavnem slovenskem slavističnem kongresu v Lendavi so vročili tudi nagrade Slavističnega društva Slovenije. Pri znanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

Prof. Franci Just

murske literature in Franci Just za pedagoško delo in za prizadevanja v publicistiki.

V spremljevalnem programu so predstavili več knjig, med

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

njimi tudi študijo Francija Justa *Besede iz Porabja, besede za Porabje*. »*Besede iz Porabja* so pričale in priznanja so dobili Vladka Tucovič, Blanka Bošnjak, Branka Vičar, Boža Krakar - Vogel, Katja Podbevšek, Fabio Ivančič, Mojca Luštrek in tudi v Porabju znana Štefan Kardoš za pomembne dosežke pri raziskovanju po-

eR

MOJ VELKI GREJ

V prejšnji številki sam pisala v članki z naslovom *Odkriti gončiji pomagajo pobaugšati delo* o tejm, kakšna mišenlja so meli člani Dröjštva Slovincov v Budimpešti, stere nam je taprajla predsednica Irena Pavlič. Med drügimi sam napisala, ka je „slovensko vino lagvo“ bilau. S tejm sam rejsan grej naprajla, vej sam pa splošno (általánosságban) prajla eno negativno kritiko. V meni je samo tau bilau, gde, kakšno vino je davala restavracija Lipa, kak sam že dola napisala. Opravičujem se, pravleno je bilau samo vino, nej pa kakšno, vogrsko ali slovensko.

Drügo, Slovenska zveza poskrbi pri vsej svoji kulturni skupinaj zatau, naj pautne ceringe majo furt plačane. Leko dejo skupine v matično državo ali v tujino ali doma v sterikoli kraj. Zatau se ne računa posaba za podporo, finančno pomauč za peštarsko dröjštvo tü nej, če je kakšna kulturna skupina pozvana iz Porabja.

Tau sam pa prej vönjala, ka so nas prosili, tanačivali, naj na Državnoj srečanji Slovincov drügoga programa nede, kak letos Srečanje motoristov. Té den naj bau samo naš program.

Vöj pam, ka mi grej odpisti vsakši, steri se je pauleg moje hibe leko užalo, predvsem Irena Pavlič. Ge Slovence sploy neškem užaliti, mislim, če se stoj za Slovence drži in žive kak Slovenec, se leko štem med te dja tü. Vöj pam, ka s tejm člankom potrdim tau tü, če hibo napravim, me nej sram prositi odpüščenje prejknovin tü nej.

Klara Fodor, sekretarka

PORABSKE PESMI V SUBOTICI (1)

V Števanovskoj vesi so se že davnik nazaj, 1991. leta, najšle pridne ženske, stere so se vzele zatau, ka do vküper spejvale domanje pesmi, s tejm do gora držale kulturno erbijo Porabski Slovencov. Ženske so vse poštanje, hvale vrejndne, ka v danšnjom modernom svejti, gda si ške dostakrat zasé ne privauš-

on sam tü popejva. Lanjsko leto so držali prvo Srečanje slovenski zborov, kam je bijo pozvani gorejnisenički pevski zbor iz Porabja. Na drugo srečanje zborov so pa pozvali števanovske ženske, s tejm, ka one spejvajo ljudske pesmi. Pozvali smo ške vcuj varaške pevke tü, od nji je leko prišlo pet žensk.

steri smo se pelali prauti Srbiji. Zatau smo že v šestoj vöri za nami njali Monošter pa se veselo pelali. Kumar so se nam segreli stauci, so glaži začnili odti kaulakvrat. Blajženo števanovsko vrastvo! Pa tau v trej dnevaj nej moglo sfaliti. Prvin smo v bejg vdarile me, ženske. Ranč tak s pokaraji, cukrom, poga-

Slovensko društvo Triglav je za koncert slovenski zborov zbralo trno lejpo dvorano v mestni hiši v Subotici. Že sam té zid nam ostane v nepozablenom spomini. Publiko je pozdravila predsednica dröjštva s svojim kolegom v traujom geziki, ranč tak sta notapokazala nastopajoče skupine. Program so začnili domanji pevci mejšanoga zbora, steri so v dvej leti dosta tröjda mogli dati v delo k tomi, ka že tak dobro pipravljen program majo. Novi Sad je tü emo dva zbora, mejšanoga pa moški kvartet, oni so tü nika nauvoga, lejpoga prinesli v Subotico. V tejm čüdivito lejpom zidi so leko spejvale ženske z enoga maloga kraja v Porabji tü! Pa ške kak lepau! Števanovske-monoštrske ženske v svetešnji bluzaj, lepau sfrizerane, malo našminkane, s smeječimi obrazi pred domanjimi lidami. Publiko je s toplim rečami posaba pozdravila Marija Rituper, stera je s pesmimi kak „Lejpa si naša domovina“ želejla prejk dati en falaček slovenske domovine pa kotichek srca Porabski Slovencov. Ženske so dobro poznale, ka s svojimi pesmimi, s svojim spejvanjom zvöjn svoje skupine predstavljajo Slovensko zvezo, svojo ves Števanovce pa vse nas, Slovence v Porabji. Ka pa, gda so končale program s pesmijo Srebrni brejg. Med publiko je malo lidi bilau, steri so se z menov vred nej skončili. Pa tau od veseldje! Najbola veseliva, srečniva sva bila z gospaudom Šlemerom. Po programi so roke Marije Rituper od rauk do rauk šle, ka so ji lidge eden za drugim gratulejrali. Istina, ka dvorana nej bila nabita s publiko, ali steri so bili, so hvalo vrejndni, ka so skaus bili aktivni. Pevci, predstavniki zborov, so pri večerdji posaba čestitali drug drugomi. Radi bi meli porabske pesmi, tau smo njim že leko spunili s kasetov pa pesmaricov Füčkaj, füčkaj fantiček moj 2. Sama mentorica je pa obečala, ka njim pošle ške dosta-dosta lejpi porabski pa prekmurski pesmi.

Klara Fodor

Števanovske pa varaške ženske z Marijo Rituper na nastopi v Subotici

čimo časa, z velkim tröjdom pa volauv delajo, se včijo slovenske pesmi, naj vse bogatejši repertoar, program leko majo. Pri nji fejs leko opazim, ka so srečne, rade, če je stoj kam pozove spejvat, leko je tau v najmenšoj vesi, v Andovci ali v gauški, šumi, gda se nastala grabla.

Té pa nej čüda, če so nisterne skur vö iz kauže skočile od radosti z menov vred, gda smo njim dali na znanje, ka majo pozvanje v dalečni rosag, v Srbijo. Kak tak daleč? Tak, ka v varaši Subotica v pokrajini Vojvodini (Vajdaság) v rosagi Srbija žive Slovenec iz Porabja, steroga smo leko spoznali pred petimi lejti, gda smo oprvim domau pozvali na srečanje Porabske Slovence. Jože Šlemer, rojen v Ritkarovci, do gnes na srcej nosi slovenstvo pa tau vsebola. Tröjdi se, naj nika dobro leko včini za taum živeče pa ranč tak za Porabske Slovence. Etak so pred trejmi lejti ustvaurili dröjšto, nej dugo po tistim pa svoj mejšani pevski zbor, v sterom

Tak smo se napautili na dugo paut 30. septembra, vküper z mentorico Marijo Rituper pa so delavcama Slovenski utrinkov,

čami! Nej čüda, vej pa Marija Rituper je prišla s turbov, stera nej mejla dna. Njeni Kalman je skur cejlo bauto dola poküpo

Slovenski pevski zbor društva Triglav. V zadnjov vrsti na srejdi Jože Šlemer

Ibolyo Dončec pa Gezo Doma. Pri Slovenskoj zvezi smo se pobrigali za dober avtobus na takšno dougo paut, šofer pa za tau, naj zagvüšno pridemo tá pa nazaj k svoji držini. Dougo paut smo vöponöjcali, ka bi vse več zanimivosti poglednili, bole spoznali lepote krajov, prejk

pa poslo ženam, nej ka bi nam prej tak fejs falijo. Ka vse smo si poglednili med potjav na Vogrskom pa v Vojvodini, kak smo se poznali, o tejm mo pisala v naslednji novinaj. Najprvim želim pisati o tejm, kak so rejšile ženske svojo poslanstvo.

... DO MADŽARSKE

Prepovedi zaradi ptičje gripe

Madžarska vlada je zaradi domnevne navzočnosti ptičje gripe v Romuniji prepovedala uvoz perutnine in perja iz Romunije. Prepoved velja tudi za tranzitni promet. Promet ostalih živali in mesa lahko poteka le preko mejnega prehoda Nagylak, kajti edino na tem prehodu deluje primerna fitopatološka služba. Cariniki pospešeno kontrolirajo tudi osebni promet, da bi tudi tako preprečili uvoz prepovedanih artiklov.

Osebna izkaznica ni več obvezna

Madžarsko prebivalstvo je dobilo osebne izkaznice v letih 1954-55, katere so skoraj petdeset let veljale za edini uradni dokument za identifikacijo posameznika. Oblika in vsebina osebne izkaznice se je od časa do časa spreminjala. Medtem ko so izkaznice v začetku ob vseh podatkih posameznika (ime in priimek, leto in kraj rojstva, ime in priimek matere, stalni in začasni naslov, zaposlitev, podatki o morebitnem kaznovanju itd.) vsebovale tudi podatke o zakoncu in otrocih, je današnja osebna izkaznica kartica z najpomembnejšimi osebnimi podatki, fotografijo in lastnoročnim podpisom. Od leta 2000 lahko uporabi posameznik za lastno identifikacijo tudi potni list, od leta 2001 pa tudi vozniško dovoljenje v obliki kartice.

Ugodni krediti za kmetijska zemljišča

Vlada je zagotovila 18 milijard forintov za odkup kmetijskih zemljišč. Zgornja meja ugodnega posojila je 50 milijonov, je novinarje seznanil kmetijski minister József Gráf. Obresti posojila so 3,5-odstotne, polovico obresti pokrije država iz omenjenega sklada. Posojilo se lahko vzame za dobo od 5 do 20 let. Za vračanje posojila velja dveletni moratorij.

ENAJST MANJŠIN IN VEČINA NA NARODNOSTNEM DNEVU

Samouprava 18. okrožja v Budimpešti je letos že sedmič priredila narodnostni dan, četrtrič v okviru Dnevov naselja Havana, ki trajajo en teden. Na ta dan se pripravljajo s programom vse manjšine, ki živijo v

bene šole Dohnányi, ob deseti uri so se ob tonih evropske himne dvignile zastave vseh manjšin in samouprave. Navzoče je pozdravil István Feitl, svetovalec za manjšinske in človekove pravice.

zvesti Slovenci, potem bosta ponosni na vas tako vaša država kot tudi država matičnega naroda«. To misel je priporočal tudi drugim manjšinam. Ob narodnostnem dnevu so predali del obnovljene promenade v blokovskem naselju Havana ter položili venec pri kipu kubanskega pisatelja Hošéja Martija.

Kulturni program se je začel ob 12.30 uri. Slovenska samouprava je povabila mešani pevski zbor iz Sela v Prekmurju, ki je ob spremljavi harmonike zapel žalostne in tudi vesele slovenske ljudske pesmi. Publika so presenetili tudi z madžarsko pesmijo in poželi velik aplavz. Ferenc Kranjec se jim je zahvalil z manjšim darilom in rožami. Ker pa Slovenci, če gremo na obisk, ne gremo praznih rok, je gostujoča skupina podarila naši samoupravi uro s podobno prekmurske pokrajine.

Goste iz Slovenije smo pogostili ter jim pokazali znameniti

tosti Budimpešte. Še enkrat se jim zahvaljujemo, da so sprejeli naše vabilo ter nam v Budimpešti pričarali razpoloženje domače pokrajine. Celotedenska prireditev se je tudi letos končala s tekmovanjem v kuhanju golaža, ka-

Da sta dobra mojstra v kuhanju, kaže tudi to, da sta zasedla tretje mesto.

Kljub slabemu vremenu smo se zelo lepo imeli, se veselili, da smo v tem velemestu lahko skupaj z drugimi Slovenci in prijatelji.

Gostom iz Slovenije se je zahvalil predsednik slovenske samouprave Ferenc Kranjec

Feri Hanžek je med kuharji zasedel tretje mesto

tem okrožju, tako za člane lastne skupnosti kakor tudi za pripadnike drugih manjšin in večinskega madžarskega naroda. 24. septembra zgodaj zjutraj so se prebivalci okrožja zbudili ob budnici orkestra glas-

Predsednik slovenske samouprave Ferenc Kranjec je v svojem nagovoru citiral bivšega predsednika R Slovenije Milana Kučana, ki je ob svojem obisku v Porabju dejal: »Bodite dobri madžarski državljani in

terega se udeležujejo civilne organizacije in tudi manjšine. Slovensko manjšino sta zastopala kuharja Ferenc Hanžek in Miklós Dorozsmai, ki sta kuhala goveji in ovčji golaž.

V imenu Slovenske samouprave 18. okrožja se zahvaljujemo organizatorjem ter Skladu za narodne in etnične manjšine za finančno podporo.

Jožef Karba, član samouprave

Osem vör dela, osem vör počivanja, osem vör zabave

Tau je bilo geslo pri nas tistega ipa, gda smo – leko povejmo – v divjom socializmi živeli. Sledkar, gda se je začnilo vse preobračati, so tau v šlager dali pa so tau dolgo-dugo lejt popejali.

Če malo nazaj skaučimo v cajti, je buma tau nej šala bila. Tistoga ipa so si politiki, uradna politika tak mislili, ka do držine tak živele, ka doma nede trbelo kaj opravlati, nej küjati, nej čistiti, tau vse obredijo drugi. Etak ženske leko traktor vozijo ali po fabrikaj najbolje žmetno delo delajo, ka gda domau pridejo, de vse obredjeno, one si doj počinejo, večer se pa zabavat (szórazozni) idejo. Tistoga ipa sam bila mlada pa se dobro spominjam, ka smo mi tau vörvali tü. V internati smo živeli, tam nam nej trbelo nika nej delati, zvün športa pa včenje. Tüj pa tam smo pa radi bili, ka smo od daumi odišli, vej pa doma je trbelo krave pasti, v štali kaj delati, v künji pomagati, na njivo

titi pa delati odvisno od toga, kelko lejt si star bio. Največkrat nej bilau cajta se včiti zatok, ka vodne smo mogli delati, večer je pa nej bilau zavolé petroleuma, da bi si svejtili.

Poparjeni smo samo te gratali, če smo se povejmo tistoga ipa mladi oženili, pa te nam je vse na pleča spadnilo. Če je pa mladi par eške deco tü emo, te se je navčo, ka »osem vör dela...« Geslo je mrlo, buknilo, dugo, dugo lejt smo delali na delovnoj mesti, prileteli smo domau, pa hajde na njivo do večera, gda smo nut v postelo spadnili. Na drugi den pá te »mlin«, tau vse za toga volo, naj nikak preživemo, naj si nika sebi pa svojoj deci spravimo. Pa je tak bilau. Vsakši, za tau človek, je naprej stauapo, hiše so se zidale, gesti, piti, gvantanje smo si sprajli, pa je etak nikak ta šlau. Samo ka je tau nigdar nej tak, ka bi vse leko vreda šlau. Sploj

smo čakali, naj gnauk socializem tamine, naj mi tü leko v kapitalizmi živemo, vej je pa tam vse ležejše, baukše. Pa te je tau tü es prišlo. Že na začetki so nauvi vötri pijali, pa tak pomaleg smo napamet djamali, ka je zatok tüj tü nej vse lejo pa dobro. Pomaleg smo se navčili svojo delovno mesto poštvovati, se bojati za njega. Sploj nauvo je bilau – na začetki – tau, ka lüdje brez dela ostanejo, pa če je stoj malo več star kak 40 lejt, te se ranč ne more vüpati, ka reden služ dobi. Nej guč eške od mladine. Dosta pa dosta mladi ne dobi dela, kakoli se je šolarijo, pa te tak starišom za plečami »taš-rajfajo« na teltja, ka na gnes so med njimi takši, steri ranč neškejo delat titi. Njino nauvo geslo je nikak tak: »Dvanajset-ali pa eške več - vör počivanja, dvanajset vör zabave, pa šlus.« Pa vejte zakoj mi je tau vse napamet prišlo? Etognauk sam v

Somboteli ojdla pa sam prosti čas mejla. Srečala sam se z ednov mojov spoznano ženskov. Ona me je vse vöspitavala pa me je pozvala na svoj dom, naj ne trpim tam vanej. Gda sva prišla k njim, sva njeno – tak 25-26 lejt staro – čer najšla doma. Ona se je nikam pripravljala, ka je nej dugo te gor stanila. Bilau je pred podnevom, kauli pau dvanajsti. Tau sam tü vidla na obrazi moje padaškinje, ka je tak mislila, ka čer več nej doma, etak pa nej trbej »računa« dati od nje. Dekla je nej bila prijazna, lüčala je stvari es pa ta, med tejm pa ne vejml kelkokrat pitala mater, gda baude obed. Na künjinom stoli se je pa vidlo, ka je zajtrik gejlja, pa kak je zejla, tak je njala vse. Sebe je fiksala pa popravljala, pa znauvič pa znauvič pitala, gda baude obed. Pa te je dvera nut hapnila, pa odišla. Moja padaškinja je malo v navauli bila pa mi etak pravla: »Glej,

tri deteta mam. Dva redno v službo odita, liki ta? Nej se je stejla včiti, nej delati, nikam go ne vze, etak pa vodne spi, ponoči pa odi, naše pejnaze ta nosi, doma nika v roke ne vze. Ne vejml, gde smo zakacali. Pa te svejt je tü takši.«

Nistarni mladi so se vcuj vzeli k tomi žitki, pa buma gda nedo meli stariše, te de lagvo šlau. Vsi trpimo od toga pa vsi velki kvar mamo za toga volo. Nej samo finančnoga, liki moralnoga tü. Gestejo pa, šterim je tau dobro. Skauz nas odijo tak, kak gda je bojna bila, pa je front skauz rosaga üšo. Tau so multinacionalke, velke fabrike, štere nas vöponücajo, pa te tadalastanejo. Ti pa ge sva malo za tau, ka bi tau leko obrnula. Tam vrkaj tisti, šteri rosag pelajo, bi mogli vküp prijati pa rešivati te velke probleme, nej ka se med seov njafkajo.

Irena Barber

OTROŠKI

Miki Roš

IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spitalve. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja.

Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

TAKŠNA TRNO ZALÜBLENA SOBOTA

Moj dragi dnevnik! Ne moreš si brodit, kakšne nevole so prišle v naš ram, v našo držino. Moja Zana se je zalübila! Ne vej, če se je zalübila ranč na gnešnji den. Dapa, gnes se je najbole vidlo, kak je zalüblena. Zalüblena je gor do vüj pa eške više nji. Tou se nam je pokazalo že včasim po tistom, gda smo gore stanili.

Naša Zana ma šegou biti trno dugo v kopalnici. Tam se glenda v glendalo, se ravna, glenda, češe, glenda, vcejlak ovak vönaravna, se palik glenda pa tak tadale, dokeč njoj moj ata, moja mama, brat Andi pa eške ge vsi vküper ne ružimo po dveraj. Gnes je bilou vcejlak ovak. Gnes se je nej nut v kopalnico zaprla. Gnes je ojdlu nut pa vö pa nut pa vö, kcuji k tomi pa veselo spejvala kak kakšen mladi ftiček. Kak če bi bila nikšna načišna Zana, nej pa tista Zana, ka njoj zazrankoma vse na žile de, dokeč ne mine bar pou vöre pred glendalom v kopalnici. Na, kak sam ti že vöovadila, gnes je tou nej bila njena šega. Zvün toga mi je bar trikrat želejla dobro gojno, ti želejm, moja mala sestra. Brati Andiji je na sto prinesla zajtrik. Mami pa ati je nej dopistila, ka bi steri od njija küjo kafej. Po vsem tejm se je v künji vsedla za sto. Škela je vgrizniti v falat krüja namazanim z legvarom. Z oprejtimi lampami pa s krüjom pred njimi je gledala skouzi okno.

Nej se je genila. Samo tak je sedela, kak če bi jo

stoj zgrabo na fotografijo: s falatom krüja pred oprejtimi lampami pa z nikšno trno čüdno sveklino v očaj. Tak je sedela edno deset minutov. Po tistom se je samo nagnouk naraji strousila pa dun vgriznila v krüj. Mi drugi domanji pa smo se samo gledali, ka se tou godi z našo Zano.

Po zajtriki je trbelo iti v bautu. Eške prva, kak je sto kaj pravo, je Zana s cejkarom že plesala ta proti bauti. Mama se je zdrila za njo, ka naj prinese dve kili krüja, dva litra mlejka, edno čokolado, deset djajec, edno konzervo gestija za mačko pa eške wc papejr. Nazaj je prišla tam nin za dve vöri. Dapa, v cejkeri je nej bilou nika tistoga, ka njoj je mama zapovedjala küpiti. Domou je prinesla tri kile lüka, edno kilo cukra, šest kiflinov, praj za prati gvant pa štiri plastične talejre. Tou je več nej bila nikšna šala! Tou je biu že skur trno velki beteg. Mama jo je samo gledala spod čela pa si svoje brodila. Zagnouk je eške nej nika prajla. Na, v bauto sva šla brat Andi pa ge. Mama je za obed sküjala trno dobro grbanjovo župo. Tak je bila dobra, ka si je naš ata nej nika kcuji soliu ali pa kaj drugoga kcuji mejšo, kak je vsigdar šegou emo. Naša Zana pa vcejlak ovak kak je šegou mejla. Začala si je soliti župo. Tak nagnouk je gratala vcejla pri meri. Na oči se njoj je potegnila tista čüdna sveklina, sou pa si je tadale sipavala v župo. Za dve minuti je bila cejla sou v župi. Zana je tadale gledala nikam daleč, kama je

nej vido niške od nas. Zdaj je našoj mami vse že više prišlo. Plosknila je z rokama, ka se je Zana zbidila iz tistoga njenoga senjanja.

- *Moja draga čij, kak vövidi, si se tak zalübila, ka vodne ranč sunca ne vidiš,* - njoj je prajla.

Tadale je bilou trno lagvo. Zana jo je poglednila, kak mačka psa. Tiste zosolene župe se je na srečo nej teknila.

- *Samo me pri meri njaj!* Pa vsi vküper me njajte pri meri, - je rejsan fudala kak lagvo čemerasta mačka.

Pa bi vejn eške dugo fudala, če bi nej tistoga ipa scingo njeni mobitel. Samo si ga je djala kcuji k vüji, že je bila na očaj znouva zalüblena sveklina.

- *Ka bi pa nej, redno je zalüblena,* - je pravo moj brat Andi, dapa, naša Zana ga je več nej čüla pa je nej vedla za nika kouli sebe. Samo tisti glas v mobiteli jo je eške migo na toum svejti.

Zgodbe o živalih – 20. oktober

Želva in astronomija

KOTIČEK

Najstarejši zvezdni atlas izvira iz paleolitika – kamene dobe – in je bil najden v Sibiriji. Astrolog, ki ga je narisal, si je pomagal z želvjim oklepom, na katerem je prikazal zvezde severne poloble. Zvezdo severnico je naznačil z večjim krožcem. Poleg tega je začrtal profil nekaterih ozvezdij, na primer Velikega medveda in Kasiopeje. Kitajski astrologi pa so imeli navado preučevati nebo in napovedati prihodnost tako, da so opazovali vzorce na želvjih oklepih.

Požrešna bogomolka

Zelena, drobna in nežna bogomolka, kobilica z dolgimi tipalkami in dolgimi nožicami, je zares čudovita. Je pa na zelo slabem glasu. Je namreč morilska žuželka. Med parjenjem samica

odtrga samcu glavo in jo požre. Med drugim je to zanjo tudi pojedina, ravno to namreč potrebuje za proizvodnjo čimveč jajčec.

Početje te žuželke človeka vedno pretrese in nikakor ni mogoče, da bi ob njem ostali ravnodušni. Vendar gledajo ljudje v različnih deželah na bogomolko različno. V Afriki velja za boginjo stvarjenja. Prebivalci Turčije menijo, da je to pobožno bitje in da ima nožice obrnjene k Meki, Mohamedovemu mestu. Tudi v Franciji so jo povezovali z religijo: Pravijo ji »bogaboječa« ali »klečeča«, s tem pa mislijo na klečalnik; bogomolka se namreč pogosto postavi tako, da upogne sprednji nožici drugi proti drugi in postavi prsni ščit skoraj navpično pokonci. Pri Slovencih pa kaže na ta vidik že ime »bogomolka«.

MLAŠEČI

KAUT

»BAUGI SE ZAHVALIM«

Rejdko se zgodi tašo, ka v ednoj vesi dva križa svečajo nagnauk. Na Gorenjom Seniki se je 2. oktobra tau zgaudilo. Eden den so dva križa svečali, enga na Grbenščki, drugoga pa v dolini Hampo. Te dva križa sta dve družine postavile, Dravec pa Bajzek. Od te priliki sam je spitalo.

• *Kak ste vi do tauga prišli, ka križ postavite tü pri pauti?*

»Tau z župnikom že petlejtorganiziram,« pravi *Feri Dravec*, »zato, ka tü na Grbenščki nej bilau križa. Po vesi je skur vsepovsedik, samo ranč tü vrkar pri nas ga nej bilau. Pa te je tak v guč prišlo, ka bi bilau, če bi postavili en križ. Prvin smo samo zmišlivali, kak bi trbelo, potistim smo te vcujstanili pa smo ga napravili.«

• *Sto je redo križ?*

»Naš senički kovač, po imeni Krajcar. Lejs sam ge dau, on ga je pa vküppostavo.«

• *Iz kakšnoga lesa je napravljeni?*

»Iz akacije je napravljeni, naj dugo lejt stoji. Te lejs drži najduže.«

• *Sto si je vözmislo, kak naj vögleda križ?*

»Gospaud so si tau tak vözmislili pa namalali, kak sam pa že pravo, kovač ga je pa napravo. Razpetje je pa edna dekla namalala z Dolnjega Senika.«

• *Dosta lüstva je bilau, gda ste ga svečali?*

»Strašno dosta lüstva je vküpprišlo. Tau tü kauli križa vse puno bilau.«

• *Meša tü bila?*

»Nej, meše nej bilau, samo gospaud so ga posvečali, potistim pa malo piti pa gesti bilau za lidi. Pri tom je malo vcujpomago žüpan tö. Mi smo eden gulaš sküjali tü vanej, tak ka vse je vreda bilau. Ge sam rad, ka tau, ka smo si

pogučavali pa zmišlivali, se je uresničilo. Etak de te tü na Grbenščki malo tö lepše s tejm križom.«

• *Nej špajсно, ka zdaj tü stoji te križ, gde je do tejsa mau vse prazno bilau?*

»Nej, nika nej špajсно. Rad

Drejin križ na Grebenščki

sam, celau sam rad tauma križa. Tü je paulek mojga doma pa ge mo čas emo, ka mo ga vredi držo. Kaulak njega malo placa napravimo pa rauže posadimo.«

Svečanje križa, steroga je dau postaviti Jožef Bajzek

• *Vsakši križ ma nišo ime, kak do baug tauga zvali?*

»Ne vej, kak do ga zvali, dapa po mojem Drejin križ baude, zato ka smo mi tü paulak pa nas zovejo tak ka Drejvini.«

***

• *Jožef Bajzek, kak ste vi tau vözmislili, ka križ postavite tü pri rami?*

»Najbole zato, ka so me stariške porodili, gor so me zranili, pa tau Baugi leko zahvalim, ka sam tü gé. Drugo pa tau, ka sam ge dugo lejt autobus vozo brezi nesreče. S tejm križom se zahvalim Baugi, ka skrb emo mene pa na tiste, štere sam vozo.«

• *Kak ste si vözmislili te križ?*

»Tau je meni tak nüt prišlo v glavau, tak sam si ge vözmislo pa tak je te napravljeni. Že tak spoj davnik so križ svečali tü na Seniki. Zdaj pa, hvala Baugi, tau lejpo nedelo so dva križa gospaud gorposvečali.«

• *Odkec ste razpetje vzeli?*

»Tau sam ge dau tak prištölati. Drugo sam vse sam redo.«

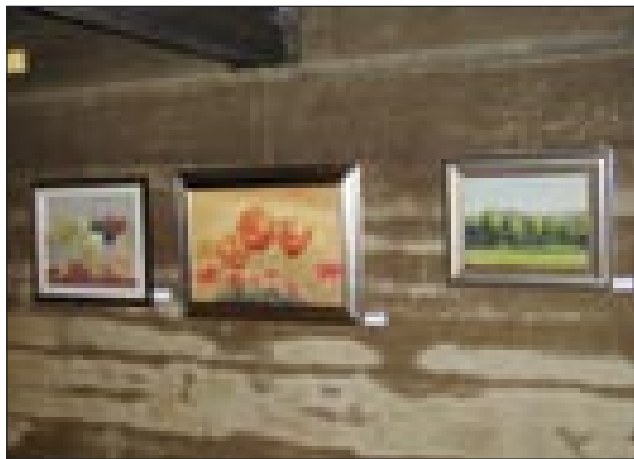
• *Zdaj, gda domau*

dete, najprvin tü na kiklej križ zaglednete, nej?

»Tak je. Pa te povejm, ka sam hvala Baugi, domau prišo. Tau sam pravo te tö, gda sam eške delat odo pa sam domau prišo.

Hvala Baugi, ka sam domau prišo pa se je nika nej zgodilo. Tau je tak bilau petdvajsti lejt. Te križ je zdaj hvala za te petdvajsti lejt, ka je meni Baug pomago. Nega od tauga lepše, gda človek kraj od daumi de pa nazaj domau leko pride.«

Razstava v Slovenski hiši

V sombotelskom Skanzni (Vasi Múzeumfalu) je od narodnostnoga dneva mau (24. september) razstava *Likovne sekcije Društva upokojenecv iz Murske Sobotv*. Vskišo leto augustuša ali v jesenski mejsecaj je v Slovenskoj iž i samostojna ali skupinska razstava soboških likovnikov. Letos je na ogled 19 kejpov od 11 slikarov. Na kejpaj so lejpe krajine, rauže. Na Narodnostnom dnevi je bilau 600 lüdi, dosta ji je poglednilo razstavo tö. Najoprvm so vidli razstavo sombotelski Slovenci pa Hrvati. Hrvati iz Kimle (županija Győr-Moson-Sopron) pa so prvi napisali v spominsko knjigo, ka se jim je razstava trnok vidla. Če te kaj ojdli v Somboteli, razstavo leko poglednete eške do 28. oktaubra.

Nogometno društvo Slovenska ves se zahvaljuje vsem davkoplačevalcem, ki so 1 odstotek svojega davka v letu 2004 namenili delovanju društva. Skupni znesek je znašal 64.685 forintov, in smo ga uporabili za potne stroške nogometne ekipe. Tudi v prihodnje računamo na vašo pomoč!

A Rábatótfalui SE köszönétét fejezi ki mindazoknak, akik fontosnak tartották, hogy 2004. évi személyi jövedelema-dójuk 1 %-ával egyesületünk támogassák. A felajánlásokból befolyt 64.685 forintot a csapat utazási költségeinek fedezésére fordítottuk. Támogatásukra a jövőben is számítunk.

NIKA ZA SMEJ

Kleta znauvič

Dva kolega si pripovejdata. Šanji etak pita svojga padaša: »Gde si bio letos na letovanji (nyaralás)?«

Bela pa zdaj etak pravi: »Pri mordji.«

»Pa kakšo je bilau?« pita Šanji. »Strašno dobro.«

»Pejssek je lejpi?« pita Šanji.

»Buma, ka je lejpi. Tak kak puder.«

»Pa ka ste tam delali?«

»Najoprvmi me je moja Olga nut pokopala v pejssek.«

»Pa te?« pita Šanji.

»Te me je vöskopala pa sam go ge nut pokopo.«

»Pa te?«

»Kleta mo znauvič ta üšo pa go vöskopam.«

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtrek

Glavna in odgovorna urednica **Marijana Sukič**

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1.

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062

Tisk:

EUROTRADE

PRINT d.o.o.

Lendavska 1

9000 Murska Sobotv

Slovenija

Časopis izhaja z denarno

pomočjo Urada RS

za Slovence v zamejstvu

in po svetu ter

Javnega sklada

za narodne

in etnične manjšine

na Madžarskem.